

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Красносельської Анастасії Андріївни на тему: «Екологізація сільськогосподарського виробництва як основа розвитку «зеленої» економіки». Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Красносельської Анастасії Андріївни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена об'єктивною необхідністю фундаментального перегляду стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектору України в умовах глобальної кліматичної турбулентності, що супроводжується прогресуючою деградацією природно-ресурсного потенціалу та критичним загостренням викликів національній продовольчій і енергетичній безпеці. У сучасних реаліях, позначених глибокими геополітичними шоками та катастрофічними наслідками військової агресії, які призвели до безпрецедентного хімічного забруднення, масового мінування та фізичного руйнування родючого шару ґрунтів, екологізація сільськогосподарського виробництва трансформується з теоретичної концепції у базову стратегію виживання та сталого відродження національної економіки. Нагальність системного переходу від застарілої екстенсивної моделі господарювання до принципів «зеленої» економіки диктується стрімким вичерпанням природного капіталу та зростаючим антропогенним тиском на агроєкосистеми, що потребує негайного впровадження інноваційних технологій відтворювального природокористування. Водночас інтеграційні прагнення України та необхідність дотримання жорстких вимог Європейського зеленого курсу щодо досягнення кліматичної нейтральності ставлять перед вітчизняним агробізнесом завдання щодо повної синхронізації виробничих циклів із міжнародними екологічними стандартами. Вирішення окреслених проблем вимагає розробки цілісного науково-методологічного інструментарію, який би дозволив збалансувати економічні інтереси суб'єктів господарювання з імперативами збереження довкілля, забезпечуючи при цьому високу конкурентоспроможність аграрної продукції на світових ринках у довгостроковій перспективі. Таким чином, науковий пошук у напрямі формування адаптивної та екологічно безпечної моделі аграрного виробництва є критично важливим для гарантування стійкості держави перед новими глобальними викликами та забезпечення добробуту майбутніх поколінь.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідної тематики: «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроєкосистем на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0224U033336,

2021-2024 рр.), у межах якої автором обґрунтовано теоретико-методологічні засади екологізації сільськогосподарського виробництва як фундаментальної основи розбудови «зеленої» економіки, розроблено організаційно-економічний механізм стимулювання еко-інноваційної діяльності аграрних підприємств та запропоновано практичні рекомендації щодо трансформації вітчизняних агроєкосистем на принципах сталого розвитку та раціонального природокористування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо екологізації аграрного виробництва:

вперше:

- сформовано стратегічну архітектуру державного стимулювання екологічно орієнтованої трансформації аграрного сектору, яка базується на принципі стратегічного синергізму інституційної адаптації до вимог European Green Deal та специфічних інструментів повоєнного відродження (зокрема, екологічної рекультивациі пошкоджених земель через розвиток біоенергетичного потенціалу);

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема трактування сутності категорії «екологізація сільськогосподарського виробництва», яку, на відміну від існуючих підходів (що розглядають її фрагментарно як набір природоохоронних заходів або суто технічних рішень), визначено як комплексний динамічний процес структурно-функціональної трансформації аграрної діяльності;

- архітектоніку принципів формування еколого-орієнтованого агровиробництва, яка, на відміну від традиційної тріади сталого розвитку, базується на чотирьох взаємопов'язаних базисах: природничому (єкосистемні принципи), інженерному (виробничо-технологічні принципи), суспільному (соціально-економічні принципи) та організаційному (управлінські принципи);

- методичний підхід до комплексної оцінки еколого-економічної ефективності енергоавтономії аграрних підприємств, що на відміну від існуючих підходів передбачає розрахунок інтегрального показника – «еко-енергетичного мультиплікатора»;

- методичний підхід до комплексної оцінки екологічного стану агросфери, який, на відміну від існуючих, базується на поєднанні аналізу виробничо-структурних зрушень (співвідношення часток господарств населення та підприємств) з індикаторами ресурсного виснаження (баланс NPK, дегуміфікація) та екзогенними шоками воєнного часу;

- науково-методичний підхід до кількісного оцінювання синергетичного ефекту біоенергетичних проєктів через розрахунок еко-енергетичного мультиплікатора (M_{ee});

набуло подальшого розвитку:

- концептуальні засади формування циркулярних моделей в АПК, де пріоритет зміщено з утилізації відходів на забезпечення повної енергоавтономії агровиробників через обґрунтування інтеграції біоенергетичних кластерів у загальну архітектуру відновлення, що дозволяє розглядати побічну продукцію

рослинництва не лише як добриво, а як стратегічний енергоресурс для досягнення кліматичної нейтральності та стійкості до зовнішніх енергетичних шоків;

- обґрунтування регіональної диференціації біоенергетичного потенціалу аграрного сектору, що, на відміну від існуючих підходів, базується на виділенні макрорегіональних кластерів із визначенням пріоритетних для них технологій конверсії біомаси (біометану, твердих біопалив чи рідких видів палива), що дозволяє оптимізувати логістичні ланцюги та забезпечити енергетичну самодостатність територіальних громад;

- концептуальні положення щодо синергії цифрових рішень та екологічних інновацій, які, на відміну від існуючих підходів, базуються на доведенні необхідності конвергенції Smart-технологій із принципами регенеративного землеробства та циркулярної економіки шляхом трансформації вітчизняної системи AKIS у платформу трансферу «зелених» знань для переходу від імітаційних інновацій до реального створення екологічної доданої вартості в АПК.

Практичне значення отриманих результатів. Окремі наукові розробки автора використовуються в практичній діяльності державних органів влади та організаціях, зокрема: впроваджено в діяльність ТОВ «Органік-Д» науково-практичні рекомендації щодо створення замкненого циклу виробництва, що дозволило оптимізувати процеси утилізації органічних відходів та їх трансформації у вторинні ресурси (довідка № 57 від 10.02.2026 р.); в практичну діяльність ТОВ «Міскантус-Технолоджи» впроваджено науково-практичні рекомендації щодо формування ланцюгів доданої вартості у виробництві твердого біопалива з енергетичних культур (довідка № 7/02 від 10.02.2026 р.); практичну діяльність Іллінецької територіальної громади розроблені підходи до інтеграції сільськогосподарських підприємств громади у систему переробки органічних відходів для отримання альтернативних видів палива, що сприяє зміцненню енергетичної автономності комунального сектору (довідка № 13 від 15.01.2026 р.); практичну діяльність Департаменту агропромислового розвитку Вінницької ОВА – напрацювання у сфері використання цифрових технологій (точного землеробства, систем MRV та IoT-рішень) як фундаментальної платформи для мінімізації антропогенного навантаження на агроєкосистеми та монетизації екосистемних послуг (довідка № 01.1-60-1667 від 30.12.2025 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету під час викладання окремих частин навчальних дисциплін «Економічний потенціал аграрних формувань», «Екологічна економіка».

Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їх впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри економіки та підприємницької діяльності (довідка № 01.1-60-1667 від 30.12.2025 р.).

Основні наукові положення дисертаційної роботи та практичні результати дослідження були апробовані на 1 міжнародному науково-практичному семінарі по декарбонізації та екомодернізації промисловості України (м. Вінниця, 22-24 вересня 2021 р.), 3 міжнародних конференціях, зокрема: VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23-24 вересня 2022 р.); Міжнародній

науково-практичній конференції (м. Київ, 10-11 березня 2023 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції (м. Київ, 20 квітня 2023 р.).

За результатами дослідження Красносельською А.А. опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 8,42 умовн. др. арк. (власний доробок автора 4,96 умовн. др. арк.), 0,16 умовн. др. арк. у виданнях, які індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science Core Collection, 2,615 умовн. др. арк. у наукових фахових видання України, включених до міжнародних наукометричних баз; 0,775 умовн. друк. арк. у монографіях іноземною мовою; 0,41 умовн. др. арк. у інших виданнях.

З них відповідають вимогам п. 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 – 13 публікацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях України:

1. Томашук І.В., Красносельська А.А. Виробництво альтернативних видів енергетичних ресурсів як чинник підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2021. Вип. 6 (67). С. 126-135. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.67-23>. (0,46 друк арк. – особистий внесок – систематизовано концепцію децентралізованого інвестування у виробництво біопалив – 0,3 друк. арк.).

3. Гончарук І.В., Красносельська А.А. Проблеми екологізації сільськогосподарського виробництва та боротьби зі змінами клімату в контексті розвитку «зеленої» економіки. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 4 (62). С. 101-114. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-4-7>. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/May2023/LY16jshVMi3dvCMmd04n.pdf> (1 друк арк. – особистий внесок – досліджено еволюцію поняття «екологізація» в історичному розрізі та побудовано схему основних етапів її розвитку в суспільстві – 0,5 друк. арк.).

4. Красносельська А.А. Понятійно-термінологічний апарат екологізації сільськогосподарського виробництва. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-53>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2333>. (1 друк арк.).

5. Красносельська А.А. Теоретико-методологічні засади екологізації сільськогосподарського виробництва. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 8 (08). С. 213-220. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-35> URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/252>. (1 друк арк.).

6. Вовк В.Ю., Красносельська А.А. Еколого-економічні аспекти трансформації енергетичного забезпечення України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-82>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3032>. (0,36 друк арк. – особистий внесок – здійснено аналіз динаміки розвитку відновлюваних джерел енергії в Україні; розроблено структурно-логічну схему виробництва біометану

з агробіомаси після доочищення – 0,18 друк. арк.).

7. Лутковська С.М., Красносельська А.А. Екологізація сільського господарства: Інноваційні підходи та методи сталого розвитку в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. Випуск 2(17). С. 339-346. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.17-55>. URL: <https://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/671>. (0,74 друк арк. – особистий внесок – обґрунтування інноваційних методів екологізації АПК та використання біоенергетичних технологій для забезпечення сталого розвитку в умовах воєнного стану – 0,37 друк. арк.).

Монографії іноземною мовою у зарубіжних видавництвах:

1. Vovk V., Krasnoselska A. Ecologization of Agricultural Production Based on the Use of Waste-Free Technologies to Ensure Energy Autonomy of AIC. Global trends and prospects of socio-economic development of Ukraine: scientific monograph. Publishing House «Baltija Publishing», Riga, Latvia. 2022. P. 59-87. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-193-0-2>. URL: <http://repository.vsau.vin.ua/card.php?lang=uk&id=30864> (1,55 друк. арк., особистий внесок – обґрунтовано теоретико-прикладні засади екологізації аграрного виробництва на основі безвідходних технологій – 0,755 друк. арк.).

Наукові статті, опубліковані у журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science:

1. Popovych O., Stepanenko, T., Didukh, S., Odnorog, M., Krasnoselska, A. Economic and ecological issues of agro-industrial development. *REICE-Revista Electronica de Investigacion en Ciencias Economicas*. 2023. Vol. 11, № 21. P. 1-18. DOI: <https://doi.org/10.5377/reice.v11i21.16516>. (0,82 друк. арк., особистий внесок – аналіз економічних та екологічних аспектів розвитку органічного виробництва в країнах Європейського Союзу – 0,16 друк. арк.).

Матеріали наукових конференцій:

1. Васильківський М.В., Красносельська А.А., Нікітович Д.В. Система екстрених викликів в надзвичайних екологічних ситуаціях. Міжнародний науково-практичний семінар по декарбонізації та екомодернізації промисловості України: збірник наукових праць VIII Міжнародного з'їзду екологів 22-24 вересня 2021 р. Вінниця. 2021. С. 230-233. URL: <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/view/666/1174/2379-1>. (0,18 друк. арк., особистий внесок – розробка механізму збереження оперативного контролю та мінімізації соціально-економічних ризиків під час екологічних катастроф – 0,06 друк. арк.).

2. Васильківський М.В., Красносельська А.А., Нікітович Д.В. Підвищення пропускну здатності систем обслуговування екстрених викликів в системі екологічної безпеки. Міжнародний науково-практичний семінар по декарбонізації та екомодернізації промисловості України: збірник наукових праць VIII Міжнародного з'їзду екологів 22-24 вересня 2021 р. Вінниця. 2021. С. 225-229.

URL: <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/view/666/1174/2379-1>. (0,24 друк. арк., особистий внесок – обґрунтування організаційного методу

підвищення ефективності системи екологічної безпеки шляхом оптимізації управління інформаційними потоками та ресурсами екстрених служб під час ліквідації наслідків екологічних катастроф – 0,08 друк. арк.).

3. Гончарук І.В., Красносельська А.А. Розвиток «зеленої» економіки в умовах діджиталізації. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» 23-24 вересня 2022 р. Одеса. С. 437-440. URI: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/41224.pdf>. (0,14 друк. арк., особистий внесок – *обґрунтовано взаємозв'язок між процесами діджиталізації та формуванням засад «зеленої» економіки, де цифровізація розглядається як інструмент зниження транзакційних витрат та формування стійкого попиту на екологічні товари і послуги – 0,07 друк. арк.).*

4. Bondarenko V., Krasnoselska A. Importance of biofuels and prospects for their development. Розвиток біоенергетичного потенціалу в сільському господарстві: матеріали Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 10–11 березня 2023 р. Київ. 2023. С. 13–16. URI: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/41223.pdf>. (0,14 друк. арк., особистий внесок – *виокремлено ключові еколого-економічні загрози, які необхідно враховувати при формуванні стратегії розвитку «зеленої» енергетики в аграрному сектор – 0,07 друк. арк.).*

5. Красносельська А. А. Впровадження післявоєнного «зеленого» відновлення агропродовольчого сектору України. Маркетинг та логістика в агробізнесі: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 квітня 2023 р. Київ. 2023. С. 35–38. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/41222.pdf>. (0,14 друк. арк.).

ВИСНОВОК

Дисертація Красносельської Анастасії Андріївни на тему: «Екологізація сільськогосподарського виробництва як основа розвитку «зеленої» економіки» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань щодо обґрунтування та розробки комплексних прикладних механізмів екологізації аграрного виробництва як фундаментальної умови переходу до моделі «зеленої» економіки.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань сталого розвитку, енергетичної та екологічної безпеки, а також економіки біоенергетичного сектору. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни, зокрема в частині формування стратегічної архітектури державного стимулювання «зеленої» трансформації аграрного сектору та розробки методичного інструментарію

оцінки синергетичного ефекту біоенергетичних проєктів через розрахунок екоенергетичного мультиплікатора. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Красносельської Анастасії Андріївни на тему: «Екологізація сільськогосподарського виробництва як основа розвитку «зеленої» економіки» відповідає стандарту вищої освіти зі спеціальності 051 Економіка, освітньо-науковій програмі «Економіка», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Красносельської Анастасії Андріївни на тему: «Екологізація сільськогосподарського виробництва як основа розвитку «зеленої» економіки» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Голова міжкафедрального наукового семінару з попередньої експертизи дисертацій на здобуття наукових ступенів за спеціальностями:
08.00.03 - економіка та управління національним господарством;
08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); 051 Економіка; С1 Економіка та міжнародні економічні відносини:
д.е.н., професор
Вінницького національного аграрного університету

Підпис Вдовенко Л.О. засвідчую вчений секретар

Лариса ВДОВЕНКО

Тетяна КОРПАНЮК